

Förskolenämndens handlingsplan för Ekologiskt hållbart Borås 2024

Förskolenämndens beslut

Förskolenämnden beslutar att godkänna Handlingsplan för Ekologiskt hållbart Borås 2024 **med justeringar/tillägg**.

Ärendet i sin helhet

Borås Stads Miljöprogram fastställdes av Kommunfullmäktige 27 april 2023. I Miljöprogrammet beskrivs att Borås Stad ska vara drivande och ledande inom miljöområdet. Med vårt gemensamma miljöarbete vill Borås Stad skapa hälsosamma livsmiljöer, ett rikt växt- och djurliv, ökad biologisk mångfald och god livskvalitet för boråsarna.

Miljöprogrammet beskriver ett övergripande arbetssätt som är en del i processen för att samla ihop stadens miljöarbete och samordna uppföljning av exempelvis Borås Stads energi- och klimatstrategi, avfallsplan och koldioxidbudget. I programmet regleras att alla förvaltningar och bolag ska ta fram handlingsplaner och miljöberättelser. Förskoleförvaltningen fastställde 2023-09-22 en Miljöutredning (Miljöberättelse) som ligger som bilaga till ärendet.

I Förskolenämndens handlingsplan för Ekologiskt Hållbart Borås beskriver nämnden hur de bidrar till Borås Stads Miljöprogram, Energi- och Klimatstrategi samt Avfallsplanen. Detta bidrar i sin tur till nationella miljömål och Agenda 2030.

Förskolenämnden bilägger två rapporter till ärendet. Den ena rapporten är förenklad där endast de mål som nämnden är med och bidrar till visas. I den fullständiga rapporten finns även mål med som nämnden inte arbetar med.

En av nämndens mest betydande miljöaspekter är den dagliga undervisningen som bedrivs utifrån Läroplan för förskolan (Lpfö18). Utbildningsuppdraget som helhet kan anses syfta till att skapa medvetna och handlingskraftiga medborgare för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld. I läroplanen finns det tydliga kopplingar till områden som demokrati, jämställdhet och hållbar utveckling, vilka är centrala i Agenda 2030. De nationella miljömålen kan även de kopplas till olika delar i läroplanen.

Förskolenämnden föreslår att bifalla de justeringar och tillägg som har gjorts i handlingsplanen för att ta hänsyn till närproducerat, hållbart och trafikangelägenheter.

Prövning av barnets bästa

Kommuner har som skyldighet att alltid beakta barnets bästa i alla beslut som rör barn. Kommunen har även fastslagit att allt arbete som staden bedriver ska grunda sig på ett antal centrala rättighetsprinciper, som icke-diskriminering, inkludering, transparens, ansvar, delaktighet och jämlikhet.

Förskolenämndens handlingsplan för Ekologiskt Hållbart Borås är ett led i att skapa en bättre och mer hållbar framtid. På så vis gynnar den både barn som för närvarande finns i nämndens verksamheter samt kommande generationer. Förskolenämnden har störts påverkan via den undervisning som bedrivs på förskolorna utifrån Läroplan för förskolan (Lpfö18). Miljöfrågor kan skapa oro hos barn för klimatet och framtiden, miljöundervisningen bör därför fokusera på en kärlek till och omsorg om planeten och allt levande.

Beslutsunderlag

1. Förskolenämndens handlingsplan för Ekologiskt hållbart Borås 2024 (Förenklad rapport)
2. Förskolenämndens handlingsplan för Ekologiskt hållbart Borås 2024
3. Förskoleförvaltningens Miljöutredning 2023-09-22

Samverkan

Ärendet har varit föremål för samverkan på FSG den 16 november 2023.

Beslutet expedieras till

Kommunstyrelsen

Leif Häggblom (SD)

Ledamot

Baard Kronholm Eng (SD)

Ersättare

Käthy Johansson (SD)

Ledamot

Lennart Alftberg (SD)

Ersättare

BORÅS STAD

Ekologiskt hållbart Borås - Handlingsplan 2024

Förskolenämnden

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Miljöprogram	3
2.1 Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland	3
2.2 Nuläge	3
2.3 Hållbar natur	4
2.4 Hållbart samhälle.....	5
2.5 Hållbar konsumtion.....	6
2.6 Miljöprogrammets kriterier	7
3 Energi- och klimatstrategi	9
3.1 Kommunernas klimatlöften för Västra Götaland	9
3.2 Nuläge	9
3.3 Fossilfri Hållbar vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik.....	10
3.4 Byggnation med låg klimatpåverkan.....	10
3.5 Resurseffektiv konsumtion och produktion	10
3.6 Resurseffektiv energianvändning och -försörjning.....	12
3.7 Ökad lagring och upptag av koldioxid.....	12
3.8 Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter	12
3.9 Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse	12
3.10 Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat	13
3.11 Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar.....	13
4 Avfallsplan	13
4.1 Nuläge	13
4.2 Hushåll med maten	13
4.3 Fimpa skräpet.....	14

1 Inledning

Borås Stad ska vara drivande och ledande inom miljöområdet. Med Borås Stads gemensamma miljö- och klimatarbete vill Borås Stad skapa hälsosamma livsmiljöer, ett rikt växt- och djurliv, ökad biologisk mångfald, god klimatanpassningsförmåga och god livskvalitet för boråsarna. Borås Stads alla verksamheter ska arbeta för att minska Borås Stads negativa miljö- och klimatpåverkan från stadsutveckling, byggnation, transport, energiförbrukning och konsumtion samt öka organisationens positiva miljö- och climateffekter.

Förskolenämndens huvuduppdrag kan direkt kopplas till Agenda 2030 och mål 4: ”God utbildning till alla”, samt delmålet ”Utbildning för hållbar utveckling och globalt medborgarskap”. Utbildning är enligt Agenda 2030 en avgörande faktor för hållbar utveckling. Utbildningsuppdraget som helhet kan anses syfta till att skapa medvetna och handlingskraftiga medborgare för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld. I läroplanen finns det tydliga kopplingar till områden som demokrati, jämställdhet och hållbar utveckling, vilka är centrala i Agenda 2030. De nationella miljömålen kan även de kopplas till olika delar i läroplanen.

Det åligger Förskolenämnden att barn ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur de olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling såväl ekonomisk som social och miljömässig. Förskolan har en viktig roll i hur barn lär sig möta olika utmaningar och föra varierande resonemang utifrån olika perspektiv. Borås Stads förskolor arbetar med hållbar utveckling som en del i undervisningen, i enlighet med läroplanen för förskola.

2 Miljöprogram

Miljöprogrammet beskriver ett övergripande arbetssätt som är en del i processen för att samla ihop stadens miljöarbete och samordna uppföljning av exempelvis Borås Stads energi- och klimatstrategi, avfallsplan och koldioxidbudget. En grundläggande del av miljöprogrammet är Borås Stads miljöpolicy som gäller alla verksamheter och allt arbete ska utgå från miljöpolicyens principer och krav. Miljöprogrammet ska fungera som en del i en övergripande plattform för att driva på och sätta ramarna för Borås Stads strategiska och systematiska arbete med den ekologiska hållbarhetsdimensionen.

Miljöprogrammet fastslår tre huvudområden för att nå ett miljömässigt hållbart Borås. Borås Stads verksamheter ska arbeta utifrån områdena **Hållbar natur**, **Hållbart samhälle** och **Hållbar konsumtion** och dess underliggande delområden.

2.1 Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland

I Västra Götaland arbetas det med 15 av de 16 nationella miljömålen. Miljömålet Storslagen fjällmiljö är det enda som inte är aktuellt för länet. Vi har dessutom regionala tilläggs mål i *Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland* som lyfter fram regionala särdrag och områden som kräver ytterligare insatser för tretton av miljömålen. Syftet med mål, delmål och regionala mål är att ge en tydlig struktur för det miljöarbete som Sverige bedriver lokalt, nationellt, inom EU och internationellt. Detta ska också ge struktur för en systematisk uppföljning av miljöpolitiken. Miljömålssystemet består av det övergripande Generationsmålet, de 16 miljömålen med preciseringar, samt etappmål och indikatorer. Mer om miljömål, miljömålssystem och *Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland* finns att läsa om på internet.

2.2 Nuläge

Vi påverkas av förändrade förutsättningar i miljön. För att långsiktigt bevara och skydda våra resurser och ekosystemtjänster behöver vi planera, konsumera och agera hållbart. Minskad biologisk mångfald och ökad förekomst av farliga kemikalier i vår närmiljö är exempel på konsekvenser av en ohållbar användning av naturresurser, både historiskt och i nutid. Borås Stad som organisation och kommunens

invånare använder sig av jordens resurser på ett ohållbart sätt. Vi är en del av problemet, men också en del av lösningen. Genom ett framgångsrikt miljöarbete ska vi lägga grunden för ekologisk hållbarhet och skapa en stad med hög livskvalitet där luft, mark och vatten blir renare och våra naturområden mer variationsrika.

Förskolenämnden ser sitt ansvar i hur arbetet med miljöprogrammet samt ekologiskt hållbart Borås kommuniceras inom förvaltningen. Förskolorna gör sin del i det arbete som sker i undervisningen av hållbar utveckling, på förvaltningsövergripande nivå genom miljöledningssystem och miljöutbildning till medarbetare och förtroendevalda.

Förskolenämndens verksamhetsområde berör inte samtliga områden i Miljöprogrammet, därför har nämnden valt ut de områden där det finns störst möjlighet att påverka.

2.3 Hållbar natur

Borås Stads gemensamma natur är en viktig del i att klara framtida utmaningar på miljöområdet. Borås Stad ska arbeta utifrån globala hållbarhetsmål inom Agenda 2030, nationella miljömål och antagna regionala miljömål.

2.3.1 Biologisk mångfald

Borås Stad ska arbeta för att öka den biologiska mångfalden och skapa ett rikt växt- och djurliv. Borås Stad ska vara ett föredöme genom att sköta och nyttja markinnehavet på ett sätt som skapar hälsosamma livsmiljöer för djur och växter. Borås Stad ska även arbeta för att minska negativa effekter av invasiva arter. Skyddsvärda arter, naturtyper och naturområden ska skyddas, utvecklas eller nyskapas.

2.3.2 Miljöövervakning

Arter, föroreningar, värdefulla naturtyper och naturområden inom kommunen ska kartläggas och dokumenteras.

2.3.3 Blågrön infrastruktur

Vid planering av bebyggelse och infrastruktur ska sammanhängande rekreationsstråk och ekologiska spridningskorridorer säkerställas. Borås Stad ska bibehålla eller förstärka befintliga gröna och blå stråk.

2.3.4 Levande sjöar och vattendrag

Borås Stad ska minska de miljömässigt negativa belastningarna på sjöar och vattendrag och arbeta för att skapa god kemisk och ekologisk status. Det ska fortsatt vara god närhet för människor och djur till sjöar och vattendrag.

2.3.5 Kompensationsåtgärder

Negativa konsekvenser på skyddsvärda arter eller gröna, blå och kulturella miljöer och strukturer som uppkommer av exploatering ska kompenseras.

2.3.6 Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster ska kartläggas, dokumenteras, skyddas, utvecklas eller nyskapas. Goda miljöförhållanden ska skapas genom multifunktionella lösningar där offentliga platser fyller

flera olika funktioner. Fungerande ekosystemtjänster ska vara en målsättning och en indikator för att uppnå balans i ekosystem och bebyggda miljöer.

2.3.7 Kommunikation

Berörda verksamheter ska bidra till ökad kunskap om hållbar natur genom kommunikation och rådgivning såväl internt som externt.

2.4 Hållbart samhälle

Borås Stad ska bidra till att skapa ett hållbart samhälle genom att arbeta för en god samhällsplanering. Samhällets utformning ska ge en ökad motståndskraft mot pågående och kommande miljöutmaningar.

2.4.1 Ren luft, mark och vatten

Borås Stad ska minska risken för negativ påverkan från miljögifter och föroreningar i luft, mark och vatten från exempelvis verksamheter, trafik, markradon och förorenad mark, ljusföroreningar samt kartlägga exempelvis buller, vattenstatus, förorenad mark, ljusföroreningar och grönområden.

2.4.2 Mindre buller

Borås Stad ska minska negativa effekter av buller genom att använda lösningar som genom sin utformning och sitt material har en skyddande funktion samt ger positiva miljöeffekter. Borås Stad ska ~~värna bullerfria, så kallade tysta områden~~ ta hänsyn till bullernivåer likt andra kommuner.

2.4.3 Hållbar fysisk planering och bebyggelse

Vid planering av bebyggelse, infrastruktur och grönområden ska Borås Stad arbeta för att säkerställa en god och hälsosam livsmiljö för natur, djur och människor.

2.4.3.1 Alla förskolor ska ha möjlighet till skugga i förskolans lärmiljö utomhus

Indikator	Utfall 2023
Det finns naturliga eller tillskapade solskydd som skapar skugga i förskolans utemiljö	 Ja
Nämndens beskrivning Ett av Förskolenämnden fokus i miljöprogrammet är Hållbar fysisk planering och bebyggelse inom området Hållbart samhälle. Nämnden arbetar aktivt med att varje förskola ska ha tillgång till skugga i lärmiljön utomhus, naturligt såväl som tillskapade.	

2.4.4 Hushållning av resurser

Borås Stad ska ha en långsiktigt god hushållning med mark- och vattenområden. Det kan exempelvis handla om att värna jordbruksmark, att värna opåverkade och ekologiskt känsliga mark- och vattenområden från exploatering samt att återskapa våtmarker.

2.4.5 Kommunikation

Berörda verksamheter ska inspirera till förändrade beteendemönster och öka kunskapen om hållbara samhällen genom kommunikation och rådgivning såväl internt som externt.

2.5 Hållbar konsumtion

Varor och tjänster påverkar vår miljö under hela livscykeln genom tillverkning, användning, underhåll, återbruk, återvinning, avfallshantering och transporter i alla led

2.5.1 Giffri upphandling

Borås Stad ska vid nyinköp och upphandling välja produkter med lägsta möjliga innehåll av skadliga ämnen. Att minska och fasa ut mängden skadliga och miljöfarliga ämnen inom våra verksamheter ska prioriteras utifrån SIN-listan.

SIN List är en databas med ämnen som enligt miljöorganisationen ChemSec uppfyller kriterierna för att vara särskilt farliga, så kallade SVHC-ämnen, enligt Reach, men som ännu inte har tagits upp av lagstiftningen. SIN List kan användas som en vägledning för de som vill gå före lagstiftningen och fasa ut farliga ämnen.

2.5.1.1 BK3. Förbättra inomhusmiljön inom skola och förskola.

Indikator	Utfall 2023
Förskolornas inomhusmiljö har inventerats	 Ja
Nämndens beskrivning Inventeringen sker en gång per år för att synliggöra förskolornas behov, som en del i arbetet med Förskolenämndens lokalbehovsplan. Uppkommer akuta behov hanteras dessa löpande under året.	

På förskolorna i Borås Stad har befintligt material successivt bytts ut för att minska exponering av farliga kemikalier. I upphandling av lärmaterial och möbler till förskolorna finns idag kriterier som möjliggör att köpa giftfria material till förskolornas miljöer. I förskolornas lärmiljöer används idag mer ostrukturerat- och naturmaterial än förut och många väljer bort att köpa in "klassiska" leksaker. En av anledningarna är att förskolorna vill minska antalet leksaker gjorda av plast på grund av att det kan innehålla miljöfarliga ämnen även om de inte klassas som gift.

2.5.2 Livsmedel

Borås Stads alla verksamheter ska vid inköp verka för att öka andelen hållbart producerade livsmedel. Borås Stads alla verksamheter ska verka för att andelen ekologiska närproducerade livsmedel ska motsvara nationella inköpsmål för ekologiska livsmedel. öka.

~~2.5.2.1 BK5. Främja ekologisk livsmedelskonsumtion~~

~~2.5.2.2 Förskolenämnden ska verka för att andelen ekologiska livsmedel ska motsvara det nationella inriktningsmålet för ekologiska inköp på 60 % 2030~~

Indikator	Utfall 2023
Andelen ekologiska livsmedel ska öka, %	
Nämndens beskrivning Livsmedel är ett annat delområde där nämnden är med och bidrar. Målet är att till 2030 ska 60 procent av inköpen av livsmedel till förskolan vara ekologiskt. Förskolenämnden köper kost och lokalvård från Grundskolenämnden, men har i sin roll som beställare möjlighet att påverka inköpen.	

2.5.3 Cirkulära flöden

Borås Stad ska vid nyinköp eller inköp av återbrukade produkter, prioritera produkter där materialet kommer från ett cirkulärt flöde. Livslängd och möjlighet till reparation ska vara tungt vägande faktorer i upphandling av varor. Engångsartiklar ska ersättas med flergångsartiklar där det är möjligt.

2.5.4 Kommunikation

Berörda verksamheter ska inspirera till förändrade beteendemönster och öka kunskapen om hållbar konsumtion genom kommunikation och rådgivning såväl internt som externt.

2.6 Miljöprogrammets kriterier

Gemensamma, grundläggande och obligatoriska kriterier för Borås Stads arbete med ekologiska hållbarhetsdimensionen.

2.6.1 Miljöutbildning

Samtliga anställda och förtroendevalda ska genomgå en miljöutbildning och uppdatera kunskapen vart 4:e år.

~~2.6.1.1~~ Samtliga anställda ska ha genomgått en miljöutbildning.

Indikator	Utfall 2023
Andel miljöutbildade anställda (%).	

Utfallet följs upp per belår.

Förskolenämnden arbetar för att kompetensutveckla all personal löpande. Arbetets art gör att personalen behöver vara närvarande i barngrupp och ha tid för sitt kärnuppdrag. Vid kompetensförsörjning görs en prioriteringsordning på enhets- och individnivå utifrån medarbetarsamtal och verksamhetsplan, där miljöutbildningen ingår som en komponent.

Förskoleförvaltningens arbetar för att alla anställda ska gå utbildningen vart 4:e år.

2.6.1.2 Samtliga förtroendevalda ska ha genomgått en miljöutbildning.

Indikator	Utfall 2023
Andel miljöutbildade förtroendevalda (%).	

Utfallet följs upp per helår.

En samlad miljöutbildning för nämndens ledamöter och ersättare genomfördes den 29 augusti 2019 i samband med ett nämndsammanträde. Under 2022 och 2023 har nämndens ledamöter och ersättare erbjudits att gå Borås Stads webbaserade miljöutbildning.

2.6.2 Miljöledningssystem

Varje bolag och förvaltning ska ha ett certifierat miljöledningssystem eller uppfylla kriterierna för ett certifierat miljöledningssystem.

2.6.2.1 Miljöledningssystem

Indikator	Utfall 2023
Har förvaltningen eller bolaget ett certifierat miljöledningssystem eller uppfyller kriterierna för ett certifierat miljöledningssystem?	 Ja

Förskoleförvaltningens miljöarbete uppfyller kraven i den nationella standarden Svensk Miljöbas och är miljödiplomerade genom Miljöstrategen i Jönköping. Svensk Miljöbas lägger stor vikt vid vad verksamheten presterar i form av faktiska miljöförbättrande åtgärder, miljöutbildning för medarbetarna och att arbetet bedrivs med inriktning på ständiga förbättringar. Förvaltningens miljöarbete revideras årligen och har varit miljödiplomerade sedan 2018.

2.6.3 Utmaningar för Västra Götaland

Varje bolag och förvaltning som berörs ska arbeta efter åtaganden i Regionala åtgärdsprogrammet för miljömål,

2.6.3.1 Utmaningar för Västra Götaland?

Indikator	Utfall 2023
Har verksamheten ansvar för något/några åtaganden inom Utmaningar för Västra Götaland?	Bedömning ej gjord

Förskolenämnden ansvarar för målen:

- Förbättra inomhusmiljön inom skola och förskola (se 2.5.1.1)
- Främja ekologisk närproducerad livsmedelskonsumtion (se 2.5.2.1)

2.6.4 Handlingsplaner och miljöberättelser.

Varje bolag och förvaltning ska ta fram handlingsplaner och miljöberättelser för att realisera Miljöprogrammet.

2.6.4.1 Handlingsplaner och miljöberättelser.

Indikator	Utfall 2023
Har handlingsplan och miljöberättelse tagits fram?	 Ja

Förskolenämnden har genom denna handlingsplan en handlingsplan för nämndens arbete med ekologiskt hållbart Borås. Förvaltningens Miljöutredning fastställdes 2023-09-22.

3 Energi- och klimatstrategi

Borås Stads energi- och klimatstrategi identifierar viktiga vägval inom klimatområdet i syfte att utveckla Borås som ett modernt och attraktivt samhälle i den allt snabbare globala omställningen. Alla nämnder och bolagsstyrelser inom Borås Stad ska arbeta för att integrera strategin i respektive budget och verksamhet.

Energi- och klimatstrategin innefattar både arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser och arbetet med att förbereda samhället för effekterna av ett förändrat klimat. Strategin pekar ut de områden där det finns potential att nå bra resultat med stor effekt och det är utifrån dessa Borås Stads verksamheter ska arbeta:

- ~~Fossilfri~~ **Hållbar** vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik.
- Byggnation med låg klimatpåverkan
- Resurseffektiv konsumtion och produktion
- Resurseffektiv energianvändning och -försörjning
- Ökad lagring och upptag av koldioxid
- Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter
- Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse
- Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat
- Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Nämnder och styrelser förväntas kartlägga nuläget och beskriva var verksamheten har störst påverkan, samt besluta om lämpliga mål, indikatorer och åtgärder inom dessa områden.

3.1 Kommunernas klimatlöften för Västra Götaland

Kommunernas klimatlöften är en satsning inom kraftsamlingen *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om* som drivs av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen Västra Götaland. Klimat 2030 tar fram ett antal åtgärder som varje kommun kan göra för att minska sin klimatpåverkan och bjuder sedan in kommunstyrelserna att anta ett eller flera av dessa löften. Mer om satsningen finns att läsa på klimat2030.se

Borås Stad har deltagit i satsningen 2021 och 2022. Nästa löftesomgång gäller 2024-2026 och Borås Stad deltar även denna gång. Uppföljning sker varje år och i slutet av 2026 görs en större utvärdering.

3.2 Nuläge

Borås Stads Energi-och klimatstrategi antogs i december 2020. Strategin pekar ut nio prioriterade områden för stadens arbete med att minska utsläpp av växthusgaser och skydda samhället från effekterna av ett förändrat klimat. I strategin slås fast att alla nämnder och bolagsstyrelser ska ha egna handlingsplaner för hur respektive organisation ska jobba med strategin. Förskolenämnden fastställde 2021-03-25 § 34 handlingsplan för 2021, som sedan reviderades för 2022. Under 2023 har arbetet varit

vilande i väntan på Borås Stads miljöprogram, då handlingsplanen föreslogs komma att inkluderas i hållbarhetsarbetet i stort, vilket har resulterat i denna handlingsplan.

Förskolenämndens arbetar med Borås Stads Energi- och klimatstrategi där nämnden bland annat fokuserar på områdena minskade utsläpp i samband med resor, fortsatt distansarbete i stor utsträckning med digitala möten samt att familjecentralerna bedriver viss verksamhet digitalt.

Förskolenämnden uppmuntrar till fortsatt distansarbete i stor utsträckning där arbetet tillåter det. Detta medför att administrativ personal inte resor till och från arbetet varje dag. Digitala möten är vanligt förekommande inom förvaltningen vilket minskar antalet resor för medarbetarna.

3.3 ~~Fossilfri~~ Hållbar vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik

Utsläppen från vägtrafik är den största lokala utsläppskällan i Borås och minskar för långsamt, trots att det finns beprövade lösningar och fattade beslut. Arbetet med att minska Borås Stads egna utsläpp från persontransporter, arbetsfordon och upphandlade transporter har hög prioritet. Borås Stad ska även skapa förutsättningar för privatpersoner och näringsliv att minska körsträckor, att skapa effektivare godstransporter, att kunna välja hållbara bränslen och el och att kunna välja gång, cykel och kollektivtrafik som transportsätt.

3.4 Byggnation med låg klimatpåverkan

Byggmaterial såsom traditionell betong, asfalt och stål samt byggprocesser är områden som orsakar stora utsläpp. Utsläppen mäts och åtgärdas för närvarande inte i någon större omfattning. Borås Stad ska bli bättre på att välja och beställa byggentreprenader, byggmaterial och byggprocesser som är optimerade utifrån ett livscykelperspektiv. Byggnationen ska orsaka låga utsläpp under byggskedet, kräva låg energianvändning under drift och leda till ökad möjlighet till återbruk och återvinning vid rivning.

3.4.1 Förskolenämndens riktlinjer för ny- och ombyggnation

Utgångsläge

Vid byggnation av nya förskolor strävar nämnden efter en låg klimatpåverkan och att ta vara på befintlig växtlighet och träd i den mån det är möjligt. Förskolenämnden har antagit riktlinjer för nybyggnation och ombyggnation av förskola. Riktlinjerna används som beställningsunderlag till Lokalförvaltningsnämnden vid nybyggnation och ombyggnation av förskola.

I Förskoleförvaltningens rutin för nybyggnation och ombyggnation realiseras riktlinjerna. Det beskrivs att samtliga material och produktval ska göras enligt riktlinjer och miljökrav för Borås Stad, samt att lagkrav för hälso- och miljöaspekter ska följas. I rutinen förordas även naturliga markmaterial som grus, gräs, bark, stock och sten i enlighet med gällande regler.

3.5 Resurseffektiv konsumtion och produktion

Inköp av resurskrävande varor, tjänster och mat står för en stor andel av boråsarnas individuella utsläpp och för Borås Stads klimatpåverkan. Arbetet med att minska dessa utsläpp går sakta och potentialen att agera med relativt enkla medel är stor. Borås Stads insatser ska fokusera på fem områden.

1) Inköp av varor, livsmedel och tjänster ska ske med ökad prioriteringen på minskad klimatpåverkan och hållbar resursanvändning, cirkulära användningsmodeller och minskad avfallsmängd. En ökad prioritering kräver en noggrann avvägning mot andra krav på kvalitet och hållbarhet.

- 2) Öka arbetet med att sprida kunskap och inspiration och att skapa strukturella förutsättningar för invånarna att kunna konsumera mer hållbart och cirkulärt. Det hållbara valet ska vara självklart och lätt.
- 3) Stödja det lokala näringslivet i en klimatomställning genom att erbjuda bland annat rådgivning och samordning.
- 4) Stärka rollen som hållbar arbetsgivare genom att uppmuntra och underlätta för anställda att minska sitt klimatavtryck.
- 5) Utbilda barn och unga till klimatsmarta boråsare. Klimathänsyn och hållbar livsstil ska bli en självklar del av vardagen för nästa generation boråsare.

3.5.1 Vi gör klimatsmarta inköp

3.5.2 Vi minskar klimatavtrycket från offentliga måltider och når mål

3.5.3 Utbilda barn och unga till klimatsmarta boråsare

Utgångsläge

Förskolenämnden bidrar till målen ovan enligt beskrivningen som följer.

Vi gör klimatsmarta inköp

Återvinningsmaterial

I undervisningen på förskolorna har användandet av återvinningsmaterial ökat de senaste åren. Barnen ges möjlighet att skapa förståelse för hållbart förhållningssätt och återbruk. Barnen får i verksamheten erfara vilka material som är lämpliga att använda för återvinning. De ges även möjlighet att undersöka olika återvinningsmaterial för att se hur hållbara de är, vad de innehåller och dess olika egenskaper. Förskolenämnden beslutade i augusti att använda del av sin buffert för satsning på ett kreativt återvinningscenter. Planen är att återvinningscentret ska öppna någon gång under 2024 och syftet med återvinningscentret är att binda samman näringsliv, utbildning och skapande på ett kreativt och lustfyllt sätt. Centret ska vara en resurs för förskolorna där man dels kan hämta material och dels få lära mer om hur man kan arbeta kreativt med fokus på hållbar utveckling och delaktighet.

Engångsartiklar

Sedan 2009 arbetar förskolorna med Hyfs (Smittskydd i förskolan). Det är ett samarbete mellan Smittskydd Västra Götaland, barnhälsovården och kommunerna i Västra Götaland. Syftet med Hyfs är att förbättra hygienrutinerna på förskolorna och på så sätt minska antalet infektionssjukdomar bland barnen. I gällande hygienråd i förskolan som ges ut av Hyfs framgår tydligt hur handhygien ska hanteras, för personal såväl som för barn. Detta innebär att en viss användning av engångsartiklar på förskolorna inte kan undvikas. Engångshandskar används i enlighet med hygienråden vid toalettbesök och blöjbyte och det framgår tydligt att engångstvättlappar ska användas. Ur ett barnperspektiv ser Förskolenämnden i denna fråga till barnens hälsa i första hand, och följer de hygienråd som finns. Förskolorna arbetar istället inom andra områden för att minska användningen av engångsartiklar som till exempel användningen av skoskydd.

Arbetskläder

Förskolenämndens personal som arbetar på förskolor i Borås Stad använder arbetskläder. Förvaltningen har ett förråd med begagnade arbetskläder som bidrar till återanvändning av arbetskläder

Kurslitteratur

Förskolenämnden vill lyfta fram ett annat område där återanvändning har ett stort fokus och det är kurslitteratur som används inom förvaltningen. Förvaltningen lånar ut litteratur till personal som

genomgår validering av barnskötarutbildning, går handledarutbildning eller läser rektorsprogrammet. Förvaltningen har upprättat ett bibliotek där utlåning sker i första hand och nybeställning vid behov. Efter avslutad kurs lämnas böckerna tillbaka och kan återanvändas.

Vi minskar klimatavtrycket från offentliga måltider och når mål
Se 2.5.2

Utbilda barn och unga till klimatsmarta boråsare

Borås Stads förskolor arbetar enligt läroplanen för förskola och det åligger nämnden att barn ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur de olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling såväl ekonomisk som social och miljömässig. Förskolan har här en viktig roll i hur barn lär sig möta olika utmaningar och föra varierande resonemang utifrån olika perspektiv. Samtliga utav Borås Stads förskolor arbetar med att undervisa om hållbar utveckling i förskolan.

Det är här som Förskolenämnden har sin största påverkan inom Ekologiskt hållbart Borås.

Utbildningen som sker varje dag från pedagoger till barn för att de ska utveckla kunskaper om hur deras olika val som människor kan bidra till en hållbar utveckling.

3.6 Resurseffektiv energianvändning och -försörjning

När fossil olja som basbränsle i uppvärmningssystemen fasats ut, behöver de positiva satsningarna på fjärrvärme och kraftvärmeproduktion fortsätta samtidigt som det väntar nya utmaningar. Borås Stad måste minska effekttoppar i användningen av värme och el som ofta innebär beroende av fossil energi. För att gynna en ökad produktion av hållbar el med lokal användning behöver kommunkoncernen Borås Stad undersöka möjligheter att lagra energi över kort och lång tid. Utöver dessa två utmaningar behöver vi också fokusera på hushållning med energi. Även hållbara, förnybara bränslen och solceller har en miljö- och klimatpåverkan, därför är en minskad energi- och resursanvändning alltid prioriterad.

3.7 Ökad lagring och upptag av koldioxid

Det räcker inte att minska utsläppen, utan kommunkoncernen måste även se över möjligheterna att skapa så kallade negativa utsläpp, det vill säga upptag av koldioxid. Mark och skog som Borås Stad äger och förvaltar har potential att ta upp mer koldioxid. Genom ökat kunskapsutbyte mellan Borås Stad och andra aktörer kan alla parter utveckla sitt arbete med att optimera markanvändning och skogsbruk ur ett klimatperspektiv. Även tekniska åtgärder för att binda och lagra koldioxid ska undersökas och implementeras.

3.8 Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

Borås Stad behöver integrera anpassningen i kommunkoncernens berörda verksamheter. Den kommunövergripande samordningen som berör klimatanpassningen ska fortsätta utvecklas med strukturell kunskapsfördelning och förankring i kommunkoncernen.

3.9 Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Borås Stad ska genom fysisk planering öka samhällets förmåga att hantera klimatets förändringar. Kommunkoncernen ska utveckla kommunkoncernens fastighetsbestånd, både nya och befintliga bostäder och arbetsplatser, för att hantera ett varmare och blötare klimat. Borås Stad ska aktivt bidra till att det privata fastighetsbeståndet blir klimatanpassat.

3.10 Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

I ett förändrat klimat kommer Borås Stads infrastruktur utmanas. Funktionen av anläggningar och strukturer som säkrar grundläggande funktioner i samhälle behöver säkerställas så att de fungerar oavsett väder och klimat.

3.11 Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Borås Stad är den samlande kraften i kommunen för att hantera krissituationer, även i ett förändrat klimat. I kommunens risk- och sårbarhetsanalys ska aspekter för klimatanpassning tas med för att analysera hur samhället kan skyddas vid extrema väderhändelser.

4 Avfallsplan

Borås Stads avfallsplan ”Mot en cirkulär och hållbar framtid” berör flera olika delar av kommunens verksamheter, det lokala näringslivet samt kommuninvånarna. Avfallsplanen gäller 2021-2030 och är framtagna ihop med de andra kommunerna i Boråsregionen. Syftet med planen är att tillsammans förebygga att avfall uppstår, minska avfallens farlighet, minska negativ miljö- och klimatpåverkan och arbeta för en långsiktigt hållbar region.

Avfallsplanens målstruktur innefattar sex olika målområden, totalt 16 mål och ett antal tillhörande indikatorer. Många av Borås Stads verksamheter förväntas delta i genomförandet av planen och ska besluta om, samt följa upp, åtgärder inom de målområden som bedöms relevanta.

4.1 Nuläge

Förskolenämnden bidrar till flera av målen i Avfallsplanen som beskrivs nedan. Nämnden bidrar även till målområde 2 som är Konsumera hållbart. Målet är dock förenligt med avsnitt 3.5 om resurseffektiv konsumtion och arbetet beskrivs därför närmare där.

Nämnden är en viktig aktör för målen att Konsumtionen av engångsartiklar ska minska jämfört med år 2022 och Livslängden på arbetskläder i kommunens verksamheter ska öka jämfört med år 2022. Möjligheten att bidra till måluppfyllelsen inom dessa två mål är dock begränsade.

Förskolenämndens satsning på ett kreativt återvinningscenter kommer med största sannolikhet öka nämndens bidrag till att uppfylla Avfallsplanen.

4.2 Hushåll med maten

Matsvinn är onödigt matavfall som hade kunnat ätas om det hanterats annorlunda. För varje minskad mängd matsvinn så har energianvändning, råvaruförbrukning och utsläpp vid produktion, transport och hantering av livsmedel minskat.

Även om det är hushållen som står för den största delen av matsvinnet så är även kommunens egna verksamheter en viktig del i detta arbete. Matsvinn inom kommunens verksamheter uppkommer både i köket vid lagring och tillagning, vid servering samt ute i matsalen. Förutom att jobba med rutiner rörande själva köket så har även andra saker, som schemaläggning av lunchtider inom skola eller portionsstorlekar inom äldreomsorgen, stor betydelse för mängden matsvinn.

Matavfall däremot, det vill säga oätliga delar av mat såsom skal och kärnor, ska vi samla in separat och nyttiggöra som en resurs till växtnäring och energiproduktion, till exempel biogas.

4.2.1 Matsvinnet ska minska i kommunens verksamheter till 2026 och 2030

Indikator	Utfall 2023
Matsvinn i gram per portion	
Beskrivning Beräkning sker enligt Livsmedelsverkets modell, "Nationell mätmetod för matsvinn i offentliga kök".	

Förskolenämnden ser sitt ansvar som en viktig aktör i Avfallsplanens mål att Matsvinnet ska minska till 35 g/portion i kommunens verksamheter. Förskolenämnden köper idag kost- och lokalvärden från Grundskolenämnden. Förskolenämnden har ingen möjlighet att själva mäta matsvinnet men däremot är nämnden en viktig aktör genom att ge underlag och goda förutsättningar för planering av måltider. Detta görs genom att anmäla förändringar i barnantal inför måltider så snart som möjligt, för att på så sätt bidra till minskning av matsvinn. Matsvinnshanteringen ses över och ambitionen är att alla förskolor ska mäta sitt matsvinn.

4.3 Fimpa skräpet

Nedskräpning skadar miljön, djur och människor, det kostar samhället mycket pengar helt i onödan och skapar otrygghet. De negativa effekterna av nedskräpning påverkar alltså alla aspekter av hållbarhet – miljömässig, social och ekonomisk.

Att arbeta förebyggande med nedskräpning är viktigt och kräver ett engagemang från alla som bor och verkar i regionen. En tydlig ansvarsfördelning och budget för städning är en förutsättning för att minska nedskräpning så att våra bebyggda områden och naturområden är attraktiva miljöer utan skräp.

Det finns en skillnad mellan människors attityd – det är fel att skräpa ner, och faktiskt beteende – vi skräpar ner ändå. Detta beror på sociala normer, bekvämlighet och otydligt ansvar. För att minska nedskräpning är det därför viktigt att arbeta med lösningar som fokuserar på att stärka sociala normer, tydliggöra möjligheterna att göra sig av med skräp och betona det personliga ansvaret.

4.3.1 Medvetandegöra nedskräpningens konsekvenser hos barn i förskolan

Indikator	Utfall 2023
Andel förskolor som deltar i skräpplockardagarna, %	71

Förskoleförvaltningen deltar varje år i Skräpplockardagarna som anordnas av Håll Sverige Rent. Genom deltagandet får barnen insyn i konsekvenserna av nedskräpningen och hur det påverkar såväl natur som djur.